

Numerul 49. Oradea-mare 7/19 decembre 1897. Anul XXXIII.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru Românla pe an 20 lei

Dragoste prea mare.

Este valse la bunica Simina e ședătoare. Aci în fiecare seară s'adună fete și feciori până de cătră diună. Fetele cu furci și cu cosele, iar feciorii iac' așa să le mai facă necaz să nu poală toarce, să le mai horească, să potreacă nopțile cele lungi de iarnă.

E noapte târzie. O singură lampă este încă aprinsă în tot satul. Și aceasta e la bunica Simina, la ședătoare!.. În casă acum e o liniște adâncă! Flăcăii priveghind de-aseară, sunt oboșiți. Unii ațipesc pe când fusele fetelor sforăesc, se n-torc de par că-s a celor Ilene-Consinzene din poveste.

Un flăcău mai vioiu, vădând aceasta, sare în picioare ca atins de jaratec, ca să-i pună iarăș în mișcare. Pune deci iute pe un flăcău ca să ia fusele de la fete... A, asta le place lor!.. Ei știu bine cu ce se rescumperă aceste.

Pe când fiecare așteaptă ca resplată pentru un fus câte-o sărutare, s'aude scârțind ușa tinții.

— Pst, s'aude cineva... Vin pandurii!

Ușa se deschide. Un moșneag alb ca neaua intră în casă. Unii dintre flăcăi și mai ales fetele se nfricoșează la aceasta vedenie. Cred că-i ceva nălucă. Flăcăii îl îmbie să stea. Așe-

dându-se pe un scaun, intră cu el în vorbă. Il roagă să le povestească ceva. Fiind așa bătrân, va fi știind multe!..

Când le spune moșneagul c'a fost și la oaste, stau într'una după el, că numai și numai să le spună ceva, doară-ș vor alungă somnul. În urmă moșneagul face ce face, s'apropie tot mai mult de cămin și ncepe să povestească cu glas tremurător:

„... Apoi dragii mei, a fost un băiat foarte sorman, remas mic de părinți. Stând așa treaba, a trebuit să între slugă ca să-și agonisească pâinea de toate zilele. Băiatul s'a făcut mare, viteaz și frumos. A nceput să-l iubească fetele. Le-a iubit și el pe ele, dar mai mult și mai cu foc a iubit pe Lina, pe cea mai avută și mai frumoasă fată din sat. În ea el avea o încredere nespus de mare. Iubirea ei se părea atât de adevărată! Când venia cu turma sa de la pășune, cum i eșia Lina în prag și ascultă la cântecul lui cel frumos din frunză. Și cunoșcea ea bine glasul lui! De câte-ori i-a eșit ea nainte cu sinul plin de nuci și cu dulci sărutări! Apoi în ședători câte toate i-a dat dânsa în ascuns! Se feriă și nu se prea feriă ea de lume. Ce-i pásă ei că el e sărac?... Are ea destui boi la plug, destule oi la câmp... Ei i trebuie om, dar om să fie. Harnic și frumos cum e Lisandru!

BR. PAUL GAUTSH.

Muriă nu altă după el! Și cum să nu-l iubească când e atât de frumos? Trupșor atât de mlădios. Ochi ce-ți iau fiori. Și ce mustecioare negre! El un ânger intrupat. Îl iubește cu dragostea cea mai mare ce se poate pe pământ. Cu aceeaș dragoste o iubește și dânsul!..

„A trebuit să plece la oaste și de ea să se des-părtească. Cu câtă durere de inimă a trebuit să o facă el asta! Toate cele ar fi trecut mai ușor dacă nu eră ea, pe care a iubit-o cu atâta foc!.. În urmă a trebuit să o facă și asta. A făcut-o că șcica că-l iubește; ziua noaptea s'a rugat pentru dânsul ca să scape întreg și sănatos acasă. A stat sârmanul 3 ani de zile la oaste. În timpul acesta n'a aușit nici o veste de-acasă.

„Re'ntorcându-se cătră casă de la oaste, cu câtă bucurie mai pășește ca să ajungă cât mai curând la ea. Câte gânduri i se mai trezesc prin minte!.. Și cum merge cu atâtea gânduri în cap, numai se trezește în sat, dar vai nimeni nu-i ese în cale!

„Măndrele, ce l iubiseră odată atât de mult, își întorc ochii de la el, par că nu vrea să-l vadă mai mult, iubita lui, aude că-i măritată. Singur Curtu, credinciosul lui tovarăș de-odinioară, i ese nainte. Nobilul animal sare la el de bucurie, par că vré să-l sărute. L'aceasta sârmanul om simte o bucurie nespūsă, că totuș i-a ramas cineva credincios până la moarte!..

„Cănele-i linge mâna, iar el... plânge cu suspin. El plânge, plânge, c'atâta i-a mai ramas!.. A umblat apoi mult sârmanul om fără ca să șcică ce face!.. A fost o grea și neașteptată lovitură pentru dânsul!.. Nu s'a mai gândit nici când ca să mai iubească pe cineva, dacă a avut așa trist sfârșit iubirea cea înfocată!..

„Apoi dragii mei, șciți cine a fost acela care le-a pălîit toate aceste?.. Acela, dragii mei, am fost chiar eu. Și acum vedeți bine la ce-am ajuns, dacă m'am încreșut prea mult în lume. Mi-a stricat inima pentru totdeauna. Nu-mi tenește de nimic în lume. Sânt un nefericit!.. Nu șciu ciasul când me vor găsi înghețat pe drumuri!.. Atâta-mi mai remâne!“

În timpul povestirii toți stau cu ochii așintîți la dânsul. E atât de tristă și de răpitoare aceasta povestire!.. Pe când isprăvește moșneagul cu povestea lui atât de tristă, se ivesc dorile peste culmile munților. Flăcâii și fetele pornesc cătră casă înduoșaji de aceea poveste. Pe drum mai privesc în urma moșneagului care înaintează, privind mereu în depărtare!..

IOSIF STANCA.

Cea mai mare greutate a unui orator este, să vorbească puțin și îndeajuns.

*

Într'o judecată blândă și dreaptă se oglindește adevărata mărire a sufletului.

*

Nimic nu adună pe oameni ca o ură comună.

*

Fiește-care ar vré să ajute pe semenul seu, dar cu mijloacele altuia.

*

Nimeni nu părăsește viața mai cu silă ca cel ce se sinucide.

*

Viața e ca focul, începe cu fum și isprăvește cu cenușe.

Marioara.

Dramă în 2 acte de Carmen Sylva.

Tradusă în versuri albe de H. G. Lecca.

(Urmare.)

ACTUL II.

Iarnă. — O vatră mare, spoită cu pământ galben. — Focul care arde, tras în față, luminează. — Lângă foc, lemne. — Din colo de vatră, o ușă care dă în prispă. — În dreptul grămeșii de lemne, o ferestruie, prin care se vede cum viscoleşce afară. — Scânduri, pe jos. — Doue paturi, cu căle-va perne, cusute frumos și păstrate numai ca podoabă. — Jos, o troacă, în care e culcat un copil mic. Pe marginea unuia din paturi, cu o broboadă roșie pe cap, și având de asupra o maramă, albă ca și cămașa. — E desculță și torcând, leagănă cu piciorul troaca. — Drept mobilă, un răsboi și un gherghef. — Mere, puse la rând pe fereastră. — Gutui, pe vatră. — Stuleți de porumb, atârnați în cui. — Ardei roșii, înșirați pe sfoară. — Pe corlată, străchini și linguri de lemn; iar pe niște lăviți bătute-n părete, alte vase, semănând cu aniforele romane, smălțuite verde sau cafeniu. — O bancă, dată lângă zid.

Scena I.

MARIOARA, TUDOR.

TUDOR (după ce se scoală de pe vatră unde eră culcat.)
Mă duc să-mi vęd dē treabă.

MARIOARA.

Iar pleci? N'ai vrut odată să te-odihnești!..

TUDOR.

'Poi mie, nu 'mi-a fost scris pe lume să șciu ce e odihna.

MARIOARA.

Mai bine pleci pe-'el viscol, dē cât să stai în vatră cu noi?

TUDOR.

Mă duc la lucru, că munca mă-nflerbântă.

MARIOARA.

Adic' aicea, degeri?

TUDOR.

Ba nu! Doamne păzește!.. da' tot... mai dau incolo necazurile, grija...

MARIOARA.

Ce griji? Au ai ceva pē inima?

TUDOR.

Dē unde!.. Ce vrei să am?.. Nimica. Norocu', mulțumirea și toate, nu-s cu voi?

MARIOARA.

Dē ce țiseși atuncia că munca mai alină?

TUDOR.

Țisei cu?

MARIOARA.

'Po: firesce c'ai țis!..

TUDOR.

N'ai priceput.

Am vrut să ȕic că vântu' când flueră p'afară,
și mai pusliu răsună dacă-l auȕi din casă.

MARIOARA.

Nu flueră, ci cântă.

TUDOR.

Ca vaetu' dă moarte.

MARIOARA.

Și vaetu' e cântec. Ții minte bieteii mamii
ce cânt duios de jale la groapă 'i-am cântat?

TUDOR.

Ce? tot la ea 'ȕi-e gându'?

MARIOARA.

Că n-'ei fi vrënd s'o uit!..

TUDOR.

Nu 'ȕi-e destul copilu'? Nu te mângâi cu el?

MARIOARA.

Bine ȕiseși!.. (oftând.) Ba încă, ce mângâiere!

TUDOR (după o pauză.)

o plec...

Eu,

MARIOARA.

Ci stai o țtră! stai să-i ascuȕi glășciору',
că par' că ciripeșce.

TUDOR.

Alt' dată.

MARIOARA.

Ia te uită
ce ochi ca mura are, și ce mai drag dă gene,
lungi, și subȕiri, și creșe ca firu' dă mătase.

TUDOR (mușcându-și buzele.)

văȕ... ochii!..

MARIOARA (ingenunchiând.)

D'apoi gura!.. De, Tudore! ia spune,
ai mai văȕut la altu' gurișă ca a lui?

TUDOR.

Par' c'am văȕut...

MARIOARA.

Da' mâna!.. Ce mititică e!..
Fu glumă! Nu să poate să pleci!.. De ce să pleci?..

TUDOR.

Mărin să fie-afară? c'auȕ cum dă eu barda
intr'un stobor... (se aude sgomot,) auȕi-l!.. Nu-i lo-
vitura lui?..

MARIOARA.

Dă ce nu-ȕi pare bine dă fericirea noastră?
Ce 'ȕi-am făcut? Copilu' dă ce l-oi fi urind?

TUDOR.

Copilu? Ți se pare... Nu 'mi-e urit: mi-e drag.

MARIOARA.

Cât ține nopticica, intr'una să frământă.

TUDOR.

Văȕi să nu să dăoache, că prea te uiȕi la el.

MARIOARA (ridicându-se.)

Eu? să-l dăochi?

TUDOR.

Fireșce. 'Ți-e drag prea peste fire.

MARIOARA.

Prea peste fire?

TUDOR.

Firea pământului, șcii bine
cum stă cu vulturica și nu vrea să-ș inchiȕă
potiru', câtă vreme e soarele d'asupra...

Scena II.

MARIN, MARIOARA, TUDOR.

MARIN (care a intrat pe ușa din fund, scuturând șuba și că-
ciula de zăpadă.)

Mă, Tudore! ia vin'o dă pune tu spinarea
și mută-mi a tulpină, că nu pot s'o urnesc.

TUDOR.

Taman veniam la tine.

MARIN (uitându-se la Tudor.)

Iar nu te-ai odihnit!
Stai toată noaptea-n vatră, cu ochii pironiȕi
la jărăgai, și țiu muncășci dă dai pe brânci.

TUDOR.

Eu stric? Vântu-i dă vină. Prea urlă și-mi goneșce
tot somnu'.

MARIN.

Da' când nu e nici neam de vânt, dormi tu?
ori stai?..

TUDOR.

Ce-ai tu cu mine? Nu sânt tot în putere?
Mă veȕi bolnav?

MARIN.

N'ai grijă, c'acolo o s'ajungi!

TUDOR.

Așă gândeșci tu?.. Bine!.. Atunci, ce mai adășci?
Dă-n mine, dacă-s putred!.. Doboară-mă odată!..

MARIN.

Veȕi crivățu' d'afară?... Îl veȕi?... Șcii cum te tae,
când te-'ntelneșce-n față... Ei! tot așă și tu
cu fie-care vorbă, în inimă mă tai.
Nu-ȕi dau dă rost!.. Ce-i asta pē tine?

TUDOR.

Ce să fie?!.

Pădurea, nu să schimbă în verde,-n auriu,
în cenușiu ca plumbu'?

MARIN.

Tu nu ești ca pădurea.
Ești toema' cum e bradu', pē care vijelia,
cercând să-l frângă-n doue, îi rupe d'abiă vērflu',
și care stă tot țeapăn, — trufaș și mâniaș
uitându-se de-asupra, să vadă dacă norii
mai turbură vȕzduhu', ori dacă vijelia
ce 'i-a furat podoaba, s'a risipit ori nu.

(Marioara se uită cu spaimă când la unul când la altul.)

TUDOR (după o pauză, uitându-se pe vatră.)
Nu-i nici o buturugă, să pui pe foc.

MARIN.

Ce umbli
p'alături, să schimbi vorba?

TUDOR.

Da' tu? Dă ce, de-o vreme
mă canonești într'una?.. Ai?..

MARIN.

Ca să te ghicesc.

TUDOR.

Vrei să te-apuci la ceartă cu vântu' care-aduce
zăpada viscolită, doar fi'n'c'o risipește
în prispă?

MARIN.

Las' că-i bine. Zăpada-'mi dă dă lucru.

TUDOR.

'Ăi fi dicând cu asta că eu nu-mi văd dă treabă.

MARIN.

Ba nici dă cum!

TUDOR.

Atuncea, ce-'ei fi având cu mine?

MARIN.

Mâncarea nu-ți priește. Dumineca, ori seara,
tu-'n loc să stai acasă, să spui mai câte-o glumă,
ori mai câte-o poveste, te furișezi din curte.
Din pricina-asta, nu e și dă la Dumnezeu
să nu vii să-mi strici cheful', ca stêrvu' pus în drum.

TUDOR.

O să te scapi dă mine. Cum 'oi găsi dă lucru
pă la vr'un sat, încolo, departe, peste dealuri, —
nici nu mai pui picioru' p'aici.

MARIOARA.

Ne lași dă tot?

MARIN.

Di mă vestești din vreme să-ți caut un om în loc.

(Va urmă.)

Lacrimi.

La isvorul cel din vale
În o și m'am dus și eu,
Să-mi ince jalea din suflet
Și durerea 'n sînul meu;

Și isvorul chiar atuncia
Se 'ncercă a-și potoli
Lacrimile-i curgătoare —
Făr' să poată isbuti.

Și m'am adâncit în codrii
Să-mi ascund durerea 'n ei,
Și m'am dus o noapte 'ntreagă
Prin poienele cu tei;

Și în florii dimineții
Nu puteam să înțeleg:
Flori și frunze erau ude,
Și plîngea codrul întreg.

Numai ochii mei nu varsă
Nici o lacrimă macar; —
Vai! ca plînsul fără lacrimi
Nici un plîns nu-i mai amar.

V. B. MUNTENESCU.

Concursul nostru pentru novelă.

La concursul publicat de noi, cu premiu de una
sută coroane, pentru cea mai bună novelă originală,
precum anunțărăm, au sosit 5 lucrări și anume:

*Vagabundul**Uraganul**Suvenirea**Elisa**Capraru lui Toacă.*

Pentru censurarea acestora, conform concursului,
am rugat pe trei bărbați de litere și anume pe dnii

*Dr. At. M. Marienescu**Vasilie R. Buticescu**Vergil Onițiu.*

Dnii aceștia achitându-se cu cea mai mare ama-
bilitate de însărcinarea lor, ne-au presintat raporturi în
scris, pe care începem să le publicăm mai la vale.

I

Recensiunea dlui Marienescu.

„*Vagabundul*“ *novelă originală prelucrată*. Nu
știu, ce înseamnă: *prelucrată*? Concurentul, sau a
sa novelă originală, sau o novelă originală a altuia a
prelucrat-o? Și nu știu, că nu cumva concurentul no-
vela sa originală a publicat-o și apoi a prelucrat-o?
Și nu știu, că noveia originală e din limbă străină și
concurentul a prelucrat-o dându-i caracter românesc?
Dar după mintea de toată ziua, o prelucrare din no-
velă străină, nu e originală. Poate că concurentul din
smintă a adaus „originală prelucrată“. Dar ce ar fi
oare de făcut, dacă p. e. novela s'ar primi la concurs
și ar fi premiată? și apoi vine cineva și ne arată, că
concurentul a publicat deja novela și o arată prelucrată
sau că e prelucrată din o novelă străină?

Și criticul și premiătorul ar rămâne în blam.

Dar concurentul fie liniștit, că și dacă n'ar fi
pus „originală prelucrată“, nu ar fi căpătat premiul.

Causa primă e limba novelei. Acuș mi se-mi
pare, că e o limbă silită, ca și cum e traducerea, când
unele expresiuni speciale ale limbii străine le traduci
din cuvânt în cuvânt, și acuș mi se-mi pare, că concu-
rentul vré să fie reformatorul stilului românesc.

Spre delectarea cetitorilor, voi înșiră o parte din
expresiuni, citând și pagina manuscrisului.

Mergea pe holde, să vadă sporiul cerese... su-
meția banilor... de mai trăește nenea Radu, și iapa,
ce crepase iarna trecută? pag. 1. I se ivia oare-cum
senzațiunea foamei... unui boier nu se stă a umblă
pedestru — sermoanele (vorbele) ei... trândăvia, as-
cunsă sub formele moderne... întins pe lungul scaun
pag. 2. Somnulețe, în cari, nici vis, nici realitate nu
au acțiune. Din domn — un halo — îl puse oblu pe
tălpi: — Nu se ivește nici macar o cioară întrupată
pag. 3. Pe cer schinteiau stele, ca nădejdi omenesci p.
8. Navrea eră omul faptei, îi plăcea să fie fiește-care
în al seu loc, p. 10. Situațiunea boierului nu eră tocmai
de fală p. 11. Ridând își legăna ocheșul seu cap, și
eră drăguță, cu buze întredeschise și obrați tranda-
firii p. 12. Stărcea pe al seu loc, om de cinst — în-
cât se prinse în poftă a-l ispită cu vre o probă p. 13.
Ziua pornise cu căldură, — la juneaua sa nu opri p.
14. Cumplitul pustiu al sufletului p. 15. Ea se uită în
bronciata lui față p. 16. El strinse calul.. încât sfo-

T O T U L P E R D U T .

răind opri pe loc p. 18. Numai Petrea remase cu pumnii strinși (adeacă în pojnariu) p. 19. În convingerea mea, în care dușmăniam duelul . . . am zdrobit pedeci fudule p. 21. Doamna tăcu întrecută de esemplarea purtare a străinului, ea se îngândurase foarte p. 23. Numai cu Navrea vorbiă mai mult preste umeri. O luase de cias bun proiectul lor p. 27. Lănțuit de umedă răcoare între păreli . . . spre a galopă pe aripele dragostei p. 28. Lui Petrea displică deslănțata lui voie p. 29. Sufletul lui e fără indoiluri șirete p. 34. Pe odață în sfințenia unor simțuri fără de nume p. 35. În farmăceul lor nu auăise intrarea lui Iorgu p. 36. Vru să-i deie niște sfaturi, nu de praznic p. 37. a confrontă suspțiunea cu fapțul p. 38., muri și mama în exitul rușinii, p. 39. Îi plăcea a boldi, ca sobolul, p. 41.

Pe lângă toate aceste, din novelele întrate la concurs, „Vagabundul“ e scrierea cea mai bună, încât se apropie de novelă și încât unele persoane au rolă cât de bună și caracteristică. Vom comunica materialul novelei: Vagabundul, ce se referează la viața boiereasă din România.

Navrea, în viața lui om lucrător și serios, agonisise avere și moșie și astfel se socotește și el între boieri. Avea nevastă, fată mare și doi feciori; nevasta cât putea își ridică nasul tot mai sus; fata mare Luxa la începnt naivă, mai lărziu cu minte; feciorul Iorgu, rau ștregar. În vecinătate eră alt boier, de cei din viță vechiă, faloși, cu casă mare, esemplu de aristocrat cu avuție și cu fudulie și avea un fecior pe Petrea, un fel de gigerli, de dendy. Acesta iubiă pe Luxa. Stîrcea, un fecior de boier vechiu, — dar prin neamuri scos din boierie și fără avere; invață tehnică, la Plevna e oțîțir flusturat, îl valēmă urit și pentru că n'a chemat pe atăcătorul la duel, e silit să quiteze. Stîrcea călărind, impregiurăvile îl bagă în curtea lui Navrea, acesta îl opreșce de oaspe, îi place de el și în capăt îi dă pe Luxa, pentru că Petrea sărăcise.

Voin îndreptă pe concurent, ca din Vagabund, să facă o novelă bună.

Stîrcea are rolă principală și e ținută cât de bine. Șar putē indeplini cu aceea, că fiind el mașinist și inginer, cu ocasiunea unei visite, pe Navrea îl află necăjit, că i s'a stricat mașina p. e. de trierat, ori cea de fier răchie, și apoi Stîrcea apucă instrumintele în mână și chiteșce mașina; de altă dată vine la visită, după ce pēriul a esundat și a stricat țermurii, — află pe Navrea la pēriu lucrând cu o grămadă de oameni, dar fac lucru prost și apoi Stîrcea primeșce conducerea lucrului și îl face foarte bine.

Navrea are rolă bună și construită bine, dar ar trebui întregită în modul mai de sus, și cu cele următoare.

Muierea lui Navrea, boiereasa, are rolă prea fără viață, — la început e în contra lui Stîrcea și pentru Petrea, — apoi se strămută pe nesimțite. Rolă să i se întregesească după cele următoare.

Luxa cea naivă la început își bate joc de Stîrcea, — apoi prea ușor se strămută pentru Stîrcea.

Petrea nu e arătat destul de gigirli și dendy; un pic mai fudul și risipitor. Să povestească ceva despre călătoria sa prin Europa și la Paris, căci pe un boier tîner de însurat, nici nu-l poți închipui fără de Europa și Paris, — și să mai vină la curtea lui Petrea niște agenți de cai, pe cari spesează mult, căci toată știința și fala lui, e călăritul, și a arătă, că cum ruinează pe tatăl seu.

Multe se fac cu sînge prea rece și în monotonie și desfășurarea e prea de toate țiilele. În novelă lipseșce pedecile, încălțiturile, luptele, — o innodare și o desnodare.

Dar novelei se poate ajută prin crearea unor persoane.

E de lipsă o verișoară a boiereșei Navrea, ca vėduvă, după bărbat ceva neam cu Petrea, așa încât are intrare la ambii boieri, și în capitală e vecină cu neamurișe lui Stîrcea, de la cari aude tot rele asupra lui Stîrcea, și care e aplicată pentru spriginirea lui Petrea. Acuma, rolă vėduvei poate fi ori a unei femei intrigante cu șireție, ori a unei, care toate le crede și în simplitatea sa, poartă minciuni, încât aceste aprind foc în casa lui Navrea. Boiereasa acestuia cam rea, face necaz bărbatului, pentru că e inclinat spre Stîrcea, și Navrea să fie, ce pășeșce pe nedreptate. Luxa pusă într'o rolă naivă, — apoi ca fluturele, ce mai că-ș aprinde aripile la lumină, în fine într'o luptă a inimii și a sufletului, până se decide pentru Stîrcea. Vėduva să facă pedecile, să încăleie firele novelei.

E de lipsă un ostaș cam bētrân, pus în pensiune, amic al lui Navrea, carele în necesurile sale se plînge ostașului și îl roagă, ca la comanda militară să ispitească despre trecutul lui Stîrcea. Amicul aude tot bine despre Stîrcea și e desnodătorul firelor încălțite. Luxa atunci se invoieșce.

Numai după desnodarea firelor să se audă vetea, că boierul Petrea, ruinat de fecior, e sărac, căci nu se cade ca Luxa, numai atunci să se holărească pentru Stîrcea, când a auțit, că Petrea e sărac; căci și ei trebuie de ai da o valoare virtuoasă, ca din a să voie să-și alegeă bărbat, și nu din motivul că Petrea a sărăcit.

În fine nu se cade, ca tata lui Petrea să fie oaspele de frunte la logodna lui Stîrcea, căci aceasta nu e natural, ci bētrânul ostaș, descălțitorul. La cina de logodnă Navrea bētrânul trebuie să aibă voie bună, și cu lăutarii la spate să cante una din tineretișle sale. O datină boierească.

După toate aceșce, concurentul să nu mai scrie într'o limbă așa de innaltă, — scoboare-se un pic mai pe jos.

„Uraganul“. Căldură mare, apoi nuori în ți de serbătoare. Ananț de reprezentare în circ pentru copii. Autorul (novelei) merge la circ, pentru că îl așteaptă ea, un mic de demon cu ochi azuri. Ea, fiica directorului de circ, e țină aierului, e ținul circuitului. Gioconda e numele ei, iar pe el l-a numit: Suo Caro (dragul ei). Autorul cuprinde loc în staulul circuitului, — apoi descrie producețiunile artistice și aplausele. — Ea îi stă în față, autorul crede, că ea vrea să-i vorbească, dar nu poate vorbi de spaimă, — de urletul animalelor. Apoi și copiii și fetișele inșoțite de doice țipau. Atunci mai vine un ciclon (uraganul), afară ploaie și vėnt, — dar un nou ciclon, ca din fundul iadurilor. Toate cele din circ se rup, țipete none. Artiștii vreu să ajute în tot locul; autorul sare din stalou, vrea să scape pe Gioconda, dar îi perde urma, apoi o vede făcēndu-ș drum până la el și îi țiece: „Moriameo aușiane mio caro!“ și apoi ea îl țari pe urma ei, cu un curagiu eroic până la masa din mijlocul circuitului, și amēndoi ameții de câteva lovituri, „am isbutit să ne vėrim sub masa aceea“ și Gioconda a preferit, ca să moară cu autorul la olaltă și pentru grozavenia uraganului își aduce aminte de Dăcu. Autorul simțită, și

vedea cum Gioconda îl ținea cu o mână strins de mijloc, și cu alta se siliă să țină masa în poziție, dar ea perdându-și puterile, cu un țipăt se împietecă la genunchii lui. — El și-o închipui că moare, dar el își încordă puterile și o apucă de părțile mărginașe. Trensise grozav, dar nu știe pe cine? — Apoi se făcu senin ca în o zi de maiu. Părăsiră masa. Gioconda, spriginită de brațul lui, începă să plângă... Clovu Bertucio o cunoscu și îi duse: *Il Vostro bono padre*. . . și arătă cu mâna într-o parte. Ea pornește într'acolo și află mort pe tatăl seu. Ea se smuci de lângă autor, și-și smulgea părul. Autorul esclamă: *Oh! ce vis teribil.* — Gioconda făcu un salt peste baricade, autorul aude un vaer lung, — apoi n'a mai vădit nimic, își perduse aproape conștiința... dar autorul — țipetele Giocondei — par că le aude și acum. Sărmanul lui ideal... ea innebunise!

Părerea critică: Întreaga scriere e de o coală de hârtie. Concurentul se vede a fi îndrăzneț, când numai cu atâta lucru vine la concurs pentru premiu de 50 il.

Scrierea mai mult e un raport despre un viscol și o reprezentare de circ, decât o novelă.

Autorul nu a creat persoană pentru adoratorul Giocondei și eroul novejii, ci însuși — în prima persoană — apare pe scenă, — și prin aceasta autorul s'a adus pe șine în pozițiuni prea gingașe; anume în staulul circului, și ca un erou negalant față cu Gioconda, când aceasta îl duce, îl scapă sub masa din circ. E o rolă foarte ridiculă, în loc ca autorul să sară și în primejdii și el, să se lupte pentru mântuirea Giocondei.

În novelă, dacă e vorba ca să fie tragică, unul din actorii, eroii de frunte are să moară; în Uraganul, persoana de frunte e Gioconda și autorul, — dar colo ce să vezi? moare tata Giocondei, carele nici n'a fost pe scena novejii, în loc ca Gioconda să moară lovită de atare grindă cădută pe ea și să moară în brațele autorului, — apoi tata ei să innebunească, pentru că numai artea și frumsețea Giocondei a susținut circul, și pentru că i-a fost unica fată; dar eră mai nimerit și atunci, când autorul s'ar fi prefăcut cu un pic de boală de creeri, causală de spaimă și groază, când a vădit moartă pe Gioconda. În o novelă trebuie ca logica să ocârmuiască!

Fie și atâte destule.

„Sovenirea“. Me abat de la aceea, ca să comunie estrasul novejii, pentru că și cele de mai jos dau lămurire deplină.

Într-o odaie la lumină e un tinăr (fără nume) și în viziunea sa își închipuește pe amicul seu șezând pe gânduri, apoi tinărul dăce: „Prin cuvintele lui (ale amicului) vreau să spun toate despre el. Înainte de plecarea lui la Sorrento mi s'a promis de a-ș descrie viața; și-a implinit promisiunea, mi-a trimis în epistolă lungă toate suferințele sale și luptele sale; descrie fidel, din care eu am scos aceea ce urmează“.

Concurentul de la pag. 2 până la 20, descrie epistola, în care se cuprinde biografia amicului! Aceasta e novelă de concurs? O novelă nu poate fi scrisă în formă de epistolă; dar și scopul acestei epistole nu e alta, decât ca amicul să-și descrie viața, iară descrierea vieții cuiva, nu poate fi novelă.

Dar scrierea, nici ca *biografia* amicului nu are nici un preț.

În toată epistola nu-i nimic atrăgător; nu-i ni-

mic ca să servească de exemplu, — toți sunt moroși și nefericiți, și toți mor, iară simburile cauzei e immoralitatea.

Mama lui Iuliu, fată de preot, ca fată mare are prunc nelegiuit, se mărită după un om bun, carele primește pruncul, pe Iuliu, ca să-l crească. Dar mama nu mai poate uită pe drăguțul seu din tinereță; o fotografie a lui îi este icoana adorată în toată ziua; iubirea ei cea vechiă aduce necaz în casa bărbatului bun. — Drăguțul (a cărui comitat și oraș nu se știe) scrie epistole mamei copilului (Iuliu), mamei altuia și recunoaște că Iuliu e al seu. — Iuliu în vârstă de 14 ani caută prin pod, află o carte de rugăciuni, în ea o epistolă veche, din care vede secretul nașterii sale, și că scriitorul epistolei dăce că se sinucide. Astfel copilul n'are tată, 4 ênși nefericiți. Copilul devine dr. de medicină, — ajunge medic de cerc, se bolnăveșce domnul castelului, acesta chiamă pe medic de îi scoate glonțul de sub piele și se recunosc de tată natural și fiu nelegiuit; tata moare, Iuliu rămâne moștenitor în castel și e bine. Dr. Iuliu apoi se duce la Italia, se așează în Lorenzo, aci se însoară cu o italiană, dar în frică mare, pentru că mama Agnijei a murit de oflică. — Muierea lui Iuliu naște doi prunci, apoi moare de oflică. Concurentul, după ce a primit epistola amicului, aude că la două luni și Iuliu a murit!

Mult pesimism sau doară maliție trebuie să fie în inima concurrentului, când toate persoanele din scrierea lui sunt nefericite și mor; — când nu vré să edifice ceva bun și frumos, ci să răsipească lumea de sub stăpirea sa, și când tot reul îl derivă de la fapta immorală a unei fele de preot și a unei muieri rele. Concurentul spurcată ideă dă despre femeia română!

Și cui să rămână „Sovenirea“?

Eu așa cred, că un bărbal deștept, astfel de scriere o ascunde de muierea sa, și un tată, de fata sa. Și doară concurrentul crede, că epistola de 18 pagini e acomodată, ca să o deie în mâinile tinerilor? și îndrăznește ca să aștepte premiu pentru ea?

Nu stăm noi cu moralitatea și literatura pe un nivel așa de jos, ca epistola concurrentului să o primim de exemplară.

Așa se vede că nu va strică, dacă l-om îndrumă, ca și pe câmpul literar să invelă regulile cuviinței, ce sântem datori tinerilor.

(Finea va urmă.)

DR. AT. M. MARIENESCU.

Pe teren.

— Domnule, dar eu nu te-am ofensat, de geaba vrei să te bați în duel cu mine; îți cer mi de scuse.

— Nu primesc nici o scusă; m'ai calomniat, trebuie să ne batem și unul din noi trebuie să rămâie aici.

— Bine, dle, rămâi dta și eu me duc.

La modistă.

O damă trecută încearcă o pălărie.

— Peana de la pălăria asta, dăce modista, ve întinerește cu zece ani.

— Pune doue, dăce repede dama.

El: — Ah, domnișoară, cât ești de palidă?

Ea: — Așa! Atunci spune-mi ceva ca să roșesc.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —
(Urmare.)

Hedda iubiă pe acest om și îl iubește până la moarte, adânc, pălîmaș. Dar inima ei plină de sentimente e strînsă în corset prea tare încît să poată izbucni. N'a fost cea mai mare lașitate aceea, că n'a pușcat, ci aceea, că nu s'a aruncat în brațele lui Løvborg, cari s'au întins ca s'o îmbrășeze, că nu s'a atîrnat de gâtul lui și într'un sărut pălîmaș să-i arete toată dragostea, că i-a fost frică, că pasul ce-l va face e neiertat, că s'a temut de scandal. Pălimă și considerațiuni nu încap într'un loc și aceasta e ce formează tragicul în caracterul Heddei, a acestei icoane a femeiei moderne.

Ce iubiă ea în Løvborg? Știința lui de sigur că nu, căci nici nu îi citește manuscriptul; talentul de a conversa încă nu, căci Brack doar nu e un meșter mai puțin abil al conversației, poate frumusețea lui; dar de sigur bărbăția lui, curajul cu care în aceeaș minută numește pe cele două femei care îi stau mai aproape: proastă și lașă și aste două cuvinte îl ridică atât de sus asupra lor precum e dat bărbatului să stea deasupra femeiei.

Dar Løvborg devade tot mai mult pe povârnișul, pe care apucase, din ziua în care i se ia singurul sprigin ce-l avuse, Hedda, care „par că spălă murdăria faptelor sale, prin aceea că le ascultă”. Toți, cari își puseseră toate speranțele în el, îl părăsesc, iar Løvborg dispăre. A plecat spre nord într'un orașel unde ca institutor face cunoștința Theei, care cu încetul, cu încetul îl ridică iarăș din noroiu.

Iar Hedda?

Hedda plictisită de viața sa de fată, se mărită cu — Tesman, cu acest specialist, care în călătoria de nuntă caută după manuscripte vechi și face copie după pergamente; această păpușă, care se bucură de regăsirea pantofilor lucrați de bolnava sa mătușe mai mult, decît de nușciul ce auție. Cu o măiestrie neîntrecută a știut să arăte Ibsen din câteva trăsături de condeiu, precum e frasa: „Inchipuește-ți numa Hedda!” toată batjocura legată de persoana lui. Câtă dreptate zace în

cuvintele lui Løvborg: „O Hedda, Hedda! — cum ai putut să te lepeși așa!” și cât de bine zugrăvește toată tortura pentru Hedda de a trăi cu ăst om următoarele cuvinte:

Hedda: Îți mai aduci aminte de sătulețul acesta?

Tesman: Ah, ăsta! Sub pasul de la Brenner, unde am stat o noapte —

Hedda: Și am întîlnit acea mulțime de oaspeți veseli de vară!

De ce s'a măritat înse Hedda cu un astfel de om?

El, ori altul — tot atât eră pentru ea, care-l pierduse pe Løvborg. Ca fată se plictisise și mai mult,

iar Tesman avea prospecte să ajungă profesor la universitate!

Au trecut ani de cînd nu se mai sciea nimic despre Løvborg. Deodată apare o carte de el, care stîrnește atențiunea tuturor și reinvie pe cel ce părea mort. În nord cu ajutorul Theei o scrisese și acuma, cînd succesul eră așa de mare, nu l-a mai răbdat locului singurătatea aceea, ci pleacă în capitală ca să-și culegă lauri. Ingrozită fuge Thee după el, părăsindu-ș bărbatul, căci se teme că acela pe care-l crescuse ea, iarăș va apuca pe povârniș.

Aici se incepe piesa

Løvborg se întîlnește iar cu Hedda. De cum îi vedem pe cei doi, șcim că nu își sînt străini. Și iată-i plecați asupra albumului, ca și cînd s'ar uită la fotografiile, spunîndu-și ce aveau să-și spună, întocmai ca odinioară, cînd se făceau că citesc într'o gazetă, ca să nu atragă atențiunea generalului Gabler.

Løvborg (răgușit): Responde-mi acum Hedda — cum ai putut să te lepeși așa?

Hedda (ca și cînd ar fi cufundată în privirea albumului): Dacă mai continui să me numești tu, nu mai vorbesc cu dta.

Løvborg: Nu e iertat să-ți ție tu, nici cînd sîntem singuri?

Hedda: Nu. Dacă vrei, numește-me în gînd tu. Dar nu îți permit să-mi țieci astfel.

Løvborg: A, înțeleg. Asta ofensează iubirea dtale — spre Jørgen Tesman.

Hedda (il privește pe furis și suride): Iubire? Ce comic ești!

Løvberg: Dar așa nu e iubire?

Hedda: Dar — tot atât de puțin infidelitate!..

Vai, frumos mai cânti!

Cuprinsul astor cuvinte l-am mai întâlnit odată. În „Expediția de nord”. Ca și Hjördis, Hedda e cea mai nefericită femeie în apropierea bărbatu-sau, dar e soția lui, și de astă vorbă se zdrobesc toate dorurile ei legitimate de natură — nu inse de oameni.

Dar Hedda a făcut o descoperire grozavă. Thea, micuța, prostituța Thea, cu pērul cel bătător la ochi, de care o zgîlăiu adeseori în institut, are putere deplină asupra lui Lövborg. Duplă e revoltarea Heddei împotriva acestei dependențe a lui Ejlert. Ea îl iubește și vrea ea să aibă putere absolută asupra lui, vrea să îl posedă ea cu totul. Dar mai e încă o trăsătură caracteristică în caracterul ei, pe care încă nu am relevat-o, și care încă se revoltă împotriva astei dependențe a omului, care-i un ideal de bărbat în ochii ei.

Hedda are un gust estetic cât se poate de dezvoltat, în acea măsură rafinat, cum îl aflăm numai la femei și anume la femeia enervată de ađi. Frumosul e aceea, spre ce toate dorințele și pornirile ei sânt îndreptate. La începutul piesii ne apare numai atinsă astă însușire a caracterului ei, pentru ca mai apoi să se arăte în toată puterea sa. Câtă finețe e în următoarea observare:

Hedda: Uf! — Servitoarea a deschis ușa de la balcon. O mare întreagă de soare năvăleşce în odaie.

Domnișoara Tesman (merge spre ușe): S'o închidem dară.

Hedda: Nu nu, n'o închide! Tesman dragă, lasă roletele. *Asta dă o luminăție mai lină.*

Aici întâlnim o rafinare de gust, precum numai la eroii lui I. P. Jacobsen o mai aflăm. Fieea Heddei se împotrivesce să tutuiască pe mătușa bărbatu-sau, precum se împotrivesce să o vadă pe sora acesteia murind. Mai ales faptul acesta din urmă denotă un gust estetic deosebit și se aseamănă mult cu antipatia eroului lui Lermontov: Petșorin, care nu poate vedea oameni schilođi, nu pentru că i-ar fi milă de ei, ci pentru că-l disgustă. Apoi observarea cu pālăria mătușii, groaza că îmbătrânind nu va mai fi frumoasă și în fine florii de groază când se vede diformându-se pentru de a deveni mamă. Cu cât disgust trece ea peste acest punct atât de însemnat, de câte-ori vine vorba despre el.

Din acelaș motiv vrea să îl vadă și pe Lövborg independent, nu vrea ca idealul ei de bărbat să atērne cât de puțin de cineva — și mai ales de greuța de Thea.

Și acum urmează admirabilul act II și III.

Influența Theei e mai mare, decum o presupunea Hedda, căci nu numai la cartea ce apăruse, ci și la minunea de carte, a cărei manuscris Lövborg îl poartă în buzunar, Thea i-a ajutat. Aici e vorba de o luptă crâncenă. Și Hedda învinge. Lövborg pleacă cu Tesman și Brack la beție, el, care îi jurase Theei să nu mai bea. Și pe când Thea se boceșce, triumfătoare Hedda vede viziuni, înaintea ei apare un tablou minunat de frumos: Ejlert Lövborg cu o cunună de foi de viță în păr, cetind din manuscris. Nu ca să audă glumele lor, ci ca să vadă acest chip, îi dice Hedda lui Brack, că ar vrē să apară nevedută în mijlocul lor.

Dar s'au înșelat amândoi în Lövborg. Thea, când a cređut că la 10 el se va reîntoarce, iar Hedda când și l-a închipuit astfel.

Cortina actului III se ridică, arătându-ne un tablou din cele mai minunate din câte ni le poate arăta scena teatrului. E dimineața și îmbrăcate, lângă cuptor

stau cele doue rivale în câte un zii așteptând sosirea bărbaților. Hedda adormită și Thea veghiând.

În fine vine Tesman și cu el șcirea ingrozitoare, confirmată de Brack. Lövborg dând iarăș de beutură, s'a îmbetat, și-a pierdut manuscrisul, pe care l-a aflat Tesman, a făcut scandal, s'a bătut și a alarmat poliția, cădēnd iarăș în ochii tuturor.

Dar mai mult decât aceasta, Lövborg decade în ochii sei proprii, pierderea manuscrisului însemnează peirea sa. Iar Hedda, care l-ar pute scăpa reînăpăind-i manuscrisul, în loc să îl vedea, îi dă un revolver: „Numai frumos!” îi dice ea ca adio.

Actul se sfērșeșce prin împortanta scenă, în care Hedda arde manuscrisul, nu pentru ca să-i asigure lui Tesman catedra de profesor, ci pentru ca să nimicească ultimul fruct al relațiunilor dintre Ejlert și Thea, omorind astfel acest copil al lor.

Sfērșitul piesii e cât se poate de pesimistic și aproape de puterea sfērșitului „Raței sălbatice”.

Hedda află de moartea lui Lövborg, care s'ar fi împușcat. „Prin tēple, nu-i așa?” „Nu, prin piept!” „Și asta e frumos!” Cât triumf zace în cuvintele acesteia, căci idealul ei de bărbat a sevērșit cea mai ideală a sa faptă, a avut puterea să-și curme viața, când ea nu mai eră de trăit și într'un mod atât de frumos: împușcându-se prin inimă, „căci și pieptu-i bun!” dacă nu-s chiar tēplele, precum își imaginase ea.

Dar triumful durează numai o clipă, căci Brack mințise. Adevērul e, că Lövborg s'a aflat împușcat prin bură și anume nu de mâna sa, ci de cântăreața Diana, în odaia acesteia. Câtă decepțiune pentru Hedda! Dar atâta nu-i destul. Brack șcise că revolverul aflat la Lövborg e al Heddei și îi spune, că dacă nu va fi discretă, va fi amestecată și ea în scandalul imens, ce desigur va produce moartea lui Ejlert.

Disgustul ce îl produce șcirea adevērată și amenințarea lui Brack, care o are acum cu totul în puterea sa, răpind vieții ei și cel mai din urmă razăm: libertatea, face ca o singură cale să-i mai fie deschisă. Și Hedda o pășeșce. Se împușcă — prin tēple.

Sânt inse 3 alusiuni, ce le face Ibsen la sfērșitul piesei, cari fac ca pesimismul lui să se arăte în toată puterea. E presupunerea ce se nașce în noi, că Hedda mai mult de frica scandalului, decât din motivele arătate mai sus, adevă din lașitate și-a luat viața; perspectiva Tesman-Thea, ce ni se deschide și în fine vorbele lui Brack în fața cadavrului Heddei, cu cari piesa se sfērșeșce:

„Dar pentru Dđeu — așa ceva nu se sevērșeșce!”

(Va urmă.)

SEXTEL PUȘCARIU.

Proverbe.

Nu te increde în oamenii cari au sufletul în hainele lor. (Englez.)

*

Merele pădureșce strepeđesc dinții. (Romānesc.)

*

Sula de aur zidul străpunge.

*

În pomul fără fruct nu se urcă nici copiii,

*

Nu ascultă de siaturile îndrăgostiților. (Chinez.)

SALON.

N i n g e

Afară ninge, cum numai poate. Vântul surlă și sbuciește fără cruțare fața celor trei damicele, care dau expresie indignării lor prin gesticulări, dar mereu silite sunt a ține manșonul aproape de față, spre scutirea ei. Trei stature grațioase, legănându-se; două cu păr și ochi negri, a treia cu păr puțin mai vederos și cu ochi albaștri. Pe buzele lor joacă surisul șagalnic, de și timpul, după a lor părere, e miserabil și nu e vrednic de plimbare. Dar au voit să se folosească de prima zăpadă din iarna aceasta. Mergeau în paș de asalt.

Părea că vântul se îndură de ele, căci aceluși, cu mai puțină forță se îndreaptă spre spatele lor. Putură deci începe conversația.

— Audi, Turie, eri nici că te-aș fi recunoscut, așa rece erai fața de mine, — începe Hoioid.

— Auleo, mi-a fost tare frig!

— Aș, îmbracă-te mai cald, nu e de lipsă să te recești!

Nușă cea cu ochi albaștri bufniă de ris.

— Tu urită, se adresă dânsa către Hoioid, ce-ți mai scrie dnul Marin?

— Absolutism! Fu răspunsul sec.

— Da la naibă, ce e aceea? întrebă cele două fete dintr'o gură.

— O, locite mai sunteți, nu pricepeți nimic. — Asta înseamnă, absolut nimic.

— Bravo!

Risete generale.

— Nu știu ce-mi dăci tot urită, reluă Hoioid cu vântul; dă-mi mai bine frumoasă, ca să pot protesta.

— Veți, sunt mai deșteaptă decât tine.

— Ian, spune-mi Nușă, ce ai hotărit, mergi la petrecerea din O., întrebă Turia.

— Vai, ce cugeți, la vară o să vie Așociațiunea la noi; trebué să atragem publicul, și nu să fugă, ceea ce ar fi cazul, dacă aș luă și eu parte la concertul din O.

— Te-am prins, te-am prins, aceluși protetestează, — esclamă Hoioid. Dăci că va fugi publicul de tine. — Și poți protesta? — Apoi să mai dăci ceva că nu sunt mai deșteaptă decât tine.

— A propos. Cum stăm cu teatrul din O.? întrebă Turia.

— Hm. Încă nu știu. Numai piesa teatrală.

Fetele ajunseseră din oraș, într'un loc liber.

— Tu, reluă firul conversației Turia, cui se va oferi rola dnei Olimpia?

— Mai întrebă? Am scris fratelui meu Marin, să vorbească cu cei competenți ca să-ți deie rola ție.

În discursul lor nu observară că Nușă rămâne tot mai îndărăpt.

— Cum sună pasajul mai interesant din discursul dnei Olimpia? întrebă Hoioid.

Turia stă locului și se pune în poșitură.

„Onorate doamne și domnișoare! Trăim în secolul al XIX., în secolul egalității Jos jugul bărbaților, jos

— Jos, puff!, strigă cineva la spatele celor două damicele, și cuvintelor urmă un viscol formal.

Turia și Hoioid își curățiră fața de neaună, și fără de a perde o clipă, aruncară manșonurile, adunară zăpadă și între cele trei pretinse se iscă o ștrasnică luptă.

Deodată Nușă, în rîvna ei mare, necăuțând în giuru-și, asvârli ceva obiect contrarelor, ei. Un frenetic riset, fu răspunsul. Nușă alergă să vadă și ea obiectul stîrnitor de ris.

— Brrr. Eră o broască înghetată. —

După ce se mai potoliră, se luară de braț și își continuară plimbarea. Eră aceluși tăcute, adâncile în priveliștea ce se întindea ochilor . . . catena de munți — care impresură ținutul — eră icu acoperită cu zăpadă, colo încă lipsită de aceasta podoabă. Arborii cu crengile crăcite — care păreau a fi niște polipi, ce tind a prinde ceva, — câmpurile vaste, aceluși monotone, mai departe riul șerpuitor, toate aceste răspândiau tăcere și par că pretindeau în vederea feței cernite a naturii, ca nimeni să nu o conturbe.

Așă ceva înse nu se poate pretinde de la trei damicele, barem nu de la fieștecure, căci până când una se mai lasă răpita de melancolia răspândită de natura tristă, celelalte verosimil nu sunt de acord cu dânsa.

— Da cine l-a postat pe omul acela în mijlocul drumului?

— Ar pute fi mai complexant să nu ne întoarcă spatele!

— Ah, și e încă un domn!

Așfel ciripiau damicelele.

— Las, că e o stafie, dăce Hoioid.

— Vai, e un om făcut din nea. Nu vedeți că stă nemișcat. Are un paletot, care de aproape va fi ceva sdrențe cosute la olaltă, și o pălărie. Hai să ne apropiăm de el; dându-i câteva lovituri, îl vom preface în ceea ce a fost, fu răspunsul Turiei.

Și-o luară la fugă. La șgomotul produs de risete și pași, omul nostru presupus de mătăhală se întoarcă spre marea mirare și șpaimă a tuturor, particularmente a Nușei, care — puțin lipsită — eră să-i sară în gât.

Descoperind, că străinul îmbrăcat cu cămașe și nădragi albi, eră încă un cunoscut de al lor, — șosit de câteva zile spre a se distrage, — fără a-i observă salutarea și intențiunea de a se asociă lor, o tuliră și mai tare șpre oraș, neputând înfrână risul lor batjocoritor, adresat șermanului gogoman. Căci eră cunoscut ca un mare cavaler, carele pe lângă toate șilințele sale, de a-și ascunde ștângăcia, o școtca tot mai mult în relief.

Fără resulu, ajunseră primele case. În fine se moderară, înse nu puteau școate un cuvânt, căci epșosodul se repețiă mereu înainte ochilor lor.

Înainte unei case mari, traseră clopoșelul și intrând în portal, nu se mai puțin auți decât ecoul următoarelor cuvinte:

Ah, ce mai șandal!

Piramidal!

Eifeltural!

Poate că ecoul nu a redat bine cuvântul din urmă, dar eu de fapt așă l-am aușit.

VIORA DIN BIHOR.

Bihoreana.

Inteligența română din Oradea-mare, dimpreună cu mai mulți fruntași din Bihor și din comitatele vecine, au inițiat înființarea unui institut de credit și economii, cu numele „Bihoreana”, în Oradea-mare.

Importanța acestui nou institut, atât de mult dorit în părțile acestea, este atât de cunoscută, încât nu mai e trebuință s'o discutăm.

Realizarea lui se pornește cu cele mai bune auspicii, având în frunte bărbați bine cunoscuți; de aceea credem, că succesul se poate considera garantat.

Prospectul dimpreună cu coala de subscriere s'a trimis săptămîna trecută la bărbații de încredere, rugați să primească semnările de acții.

Sîntem convinși, că toți cei cu dare de mînă vor grăbi să ia parte la aceasta subscripțiune, cu atât mai vîrtos, că condițiunile sînt foarte favorabile.

Ca să le cunoască și ceilalți noștri, publicăm mai la vale Prospectul, observînd că o coală de subscriere e depusă și la redacția noastră, care asemenea primește semnări și la dorință va îngriji ca Prospectul și coala de subscriere să se trimită tuturor doritorilor.

PROSPECT

pentru înființarea unui institut de credit și economii societate pe acții, în Oradea-mare (Nagyvárad) sub numele »Bihoreana«.

1. Subscrișii fondatori luăm inițiativa pentru înțemeierea unui institut de bani, pe timp nedeterminat, sub firma: „Bihoreana institut de credit și economii, societate pe acții, în Oradea-mare. (Nagyvárad.)“

Scopul Societății este a deșteptă spiritul de economie în toate clasele societății, prin depuneri spre fructificare; și prin deschidere de credite solide, a înlezni ori-ce lucrare onestă pe terenul agriculturii, industriei, comerțului și altor afaceri economice.

2. Societatea se înființează cu un capital de 200.000 fl. sau 400.000 coroane.

3. Capitalul social de 200.000 fl. respective 400.000 coroane se împarte în 2000 acții de câte 100 fl. sau 200 coroane.

4. Subscrierea acțiilor se încheie cu ziua de 15 martie 1898 st. n.

5. La subscrierea acțiilor sînt a se plăti 10% din valoarea nominală a acției, adică după fiecare acție câte 10 fl. sau 20 coroane și 2 fl. sau 4 coroane de la fiecare acție ca spese de fondare.

La 30 de zile după adunarea generală constituantă vor fi a se plăti direcțiunii 20% din valoarea nominală a acțiilor, adică după fiecare acție câte 20 fl. sau 40 coroane.

Iară restul de 70%, va fi a se plăti la provocările direcțiunii; înse direcțiunea nu va pute pretinde plățirea în rate mai mari de 10% și în termeni mai scurți de câte 3 luni.

6. Fundatorii își susțin dreptul de a alege prima direcțiune, pe trei ani. (Legea comercială § 183.)

7. În cazul când s'ar subscrie mai multe decît 2000 acții, reducerea se va efeptui în proporțiune de la aceia cari au subscris mai multe acții.

Adunarea generală constituantă poate decide înse și ridicarea capitalului social pînă la suma subscrisă.

Oradea-mare 23 septembrie 1897.

Iosif Vulcan redactor și proprietar în Oradea-mare. Nicolau Zigre advocat în Oradea-mare. Toma

Pacala protopop în Oradea-mare. Iosif Roman advocat în Oradea-mare. Dr. Coriolan Pap advocat în Oradea-mare. T. Kóvári preposit capit. în Oradea-mare. Petru Mihuti protopop în Oradea-mare. G. Pap de Băsești proprietar în Băsești. Dr. Florian Duma advocat în Oradea-mare. Vasilie Ignatu advocat și proprietar în Beinș. Samuil Ciceronescu profesor preparandial în Oradea-mare. A. Palladi preot și proprietar în Feneș. Dr. Aurel Lazar advocat în Oradea-mare. Dr. Gavril Cosma advocat și proprietar în Beinș. Andrei Horvath presbiter în Oradea-mare. A. Cosma director executiv al „Silvaniei” în Șimleu. Dr. I. Nichita advocat în Șimleu. Victor Illyes proprietar în R. Cristur. Mihaiu Veliciu advocat în Chișineu. Petru Pantea comerciant în Oradea-mare. Nicolae Oacu directorul institutului „Victoria” în Arad. Dr. Iustin Papp c. adv. și proprietar Tinca.

Ilustrațiunile noastre.

Br. Paul Gautsch. Ordonanța de limbă a fostului ministru president austriac Baden, prin care limba bohemă s'a declarat și ea limbă oficială în Bohemia, a produs o crâncenă agitație între germani. Aceasta s'a manifestat prin niște scandaluri ne mai pomenite în analele parlamentarismului, petrecute de curînd în parlamentul din Viena. Resultatul a fost căderea ministeriului Baden, în al cărui loc apoi s'a numit br. Paul Gautsch. Noul prim-ministru austriac are la activul seu un trecut laborios, care din treaptă în treaptă l-a ridicat la poziția-i actuală. Misiunea sa, a restabili pacea, e foarte grea. De o parte germanii nu vreau să cedeze din drepturile lor usurpate; de alta, bohemii își revindcă drepturile ce le compet; agitația dincolo și dincoace, amenințările germanilor, statoriul în Praga, nu prea sînt perspective ademenitoare. O să vedem, intrucît va izbuti.

Totul perdut. O scenă de la Monte Carlo. El ș-a perdut la masa de joc toată averea și nimic cu de-severșire, a cădut desperat pe o bancă. Ea îl mîngăie cu blîndețe. Degiaba. Totul e perdut.

Vai, frumos mai cântî! Tata e musicant. Fiul asemenea are să fie artist. În orele sale libere apucă trimbița tătă-ne-seu și suflă, suflă grozav. Sora mai mare își astupă urechile de groază. Cea mai mică, îl priveșce uimită, par că i-ar dice: Vai, frumos mai cântî!

LITERATURĂ și ARTE.

Știri teatrale și musicale. *Stâlpii Statului*, comedia în trei acte, pe care o anunțarăm printre cele puse în repertoriul actualei stagiuni a Teatrului Național din București, e de colaboratorul nostru dl Hara-lamb G. Lecca; piesa s'a și pus în studiu și se va represită în curînd. — *Di D. Popovici*, distinsul baritonist român, cântă acuma la Opera imperială din Viena și este foarte călduros aprețiat de presa vieneză.

De toate. Sub titlul acesta dl Virgil Onițiu, director al gimnasiului românesc din Brașov, bine cunoscut și în literatură, a publicat tot acolo o culegere de selițe și nuvele. Iată titlurile lor: O serată literară-musicală-declamator'ă în Șunturug, Fără nume, Epistula ad

Corobetium, Praf și cenușă, Tempi passati, Notarul Scurtu, La țară, Singur, Amintiri din viața de student: 1, Tanda și Manda, Bronchitis, Linda Raia. Caracteristica tuturor e satira, care mai cu seamă se manifestează în piesa primă, bucată cea mai reușită a volumului. O bună limbă românească, ușoară și firească, fac din carte o lectură plăcută. Ediția librăriei Ciureu în Brașov. Prețul 1 coroană.

Mișcări culturale și literare la Românii din stânga Dunării în restimpul de la 1504—1714. Acesta e titlul unui volum scos la lumină în Cernăuți de dl dr. I. G. Sbiera, profesor la universitatea din Cernăuți și membru al Academiei Române din București. Volumul conține frânturi din cursul manuscris al autorului asupra istoriei limbii și literaturii românești. Lucrearea se împarte în următoarele capitole: 1, Mișcări culturale de la 1504—1714; 2, Mișcări literare de la 1504—1714. Apoi urmează: ramură științifică și ramura beletristică. O bogată colecțiune de date și notițe istorico-literare și culturale, de care profesorii noștri de limba română vor pute avea mult folos. Este de dorit ca distinsul autor să-și publice și celelalte lucrări limbistice. Prețul 3 fl.

Proverbele românești. Dl Iuliu Zanne, autorul monumentalei scrieri „Proverbele Românilor”, din care primul volum apărut a fost premiat de Academia Română, ne scrie că are material adunat pentru opt volume mari, prin două sute de corespondenți din toate țările românești. I lipsește înse cu deseveșire colaboratori din țările coroanei ungare. De aceea se adresează prin noi către preoți și învățători, rugându-i să primească sarcina de ai aduna și a-i trimite colecțiuni de ziceri și zicători, arătându-i numele lor, satul și provincia (cu numele românești) de unde zicerile sunt emise, înțelesul lor și altele. Îndemnăm și noi cu toată căldura pe oamenii noștri cu carte de la sate, să dea dlui Zanne ajutorul cerut pentru aceasta lucrare de mare însemnătate pentru limba română. Pân' acuma autorul are peste 2000 de locuțiuni necunoscute literaților noștri și culese din gura poporului. Adresa dlui Zanne este: București, strada armenească, nr. 37.

Despre economia casnică. De curând a eșit de sub tipar la București partea întâia din „Cursul elementar de economie casnică” scris de două profesoare: dnele doctor Ermina Kaminski și Ortensia Buzoianu. Autoarele sunt pentru un fond de instrucțiune generală a femeii egală cu a bărbatului; dar vorbind de organizarea morală a casei cere de la femeia — stăpâna casei — calități cari să dea căminului părintese sau conjugal o atracțiune fermecătoare pentru toți membrii familiei, și arată lămurit, că femeia poate găsi arta de a da casei sale farmecul dorit, dacă dânsa va îndeplini calitățile cerute unei bune economie. Atunci femeia își va fi îndeplinit misiunea ei, care se resumă în conducerea pacinică și înțeleaptă a casei sale. Judecând după felul de expunere și de argumentare în unele capitole, cum este în special în prefața cărții și în capitolele „Femeia ca soție și ca mamă”. S'ar pute dice, că autoarele fac requisitoriul direcției greșite în care merge instrucțiunea unilaterală a fetelor și explică astfel decepția și nemulțumirile ce vin în urma căsătoriei. Ceea ce înse este mai de remarcat în lucrarea dnelor dr. Kaminski și Buzoianu, și care le face un merit netăgăduit autoarelor, este modul abso-

lut original și inteligent în care au tratat fiecare chestiune, așa că găsim în ea bogății de cunoștinți într-o expunere variată și plăcută. Cartea este de o reală valoare nu numai pentru școlile cărora este destinată, dar pentru multele și juste observațiuni ce cuprinde, poate fi cu folos citită de către ori-ce femei, care vré să fie o bună economă.

Un călindar din Blaș. A apărut „Calendarul „Uniunii” pe anul 1898, cuprinzând șematismul întregii provincii mitropolitane gr. c. de Blaș. În fruntea călindarului e portretul episcopului Pavel; în interior al repositaților Alesandru Bohățel, Iosif Hosu și br. David Urs, precum și al poetului Coșbuc. Prețul 35 cr.

C E N O U ?

Hymen. Dl Teodor Rotariu, suprav. silvic al orașului Timișoara, s'a logodit cu dșoara Sofia Verindean din Rimnicul-Vâlcea.

Știri personale. Dl Titu Maioreșcu, rectorul universității din București, ș-a dat dimisiunea; decanii celor patru facultăți au ales pe dl Gr. Stefanescu să țină loc de rector în calitate de pro-rector. — Dl dr. Iosif Blaga, profesor la gimnaziul din Brașov, va ține duminică la 7/19 l. c. prelegere publică acolo despre „Cestiunea emancipării femeilor, privită prin legile biologiei, fiziologiei și psihologiei”. — Dl dr. Cornel Ardelean a făcut censură de avocat la Budapesta și-și va deschide cancelăria în Chișineu, comitatul Arad. — Dl dr. Enea Nicola se va stabili în curând la Timișoara, unde nu este nici un medic român.

Conferința din Sibiu oprită. Conferința convocată la Sibiu pe 14 l. c. de dl dr. Ioan Rațiu și soții, spre a protesta în contra legii pentru maghiarizarea numelui comunelor, a fost oprită de protopretorele fabriciș.

Duel mortal în București. Dl Nic. Filipescu, fost primar al capitalei București, unul din fruntașii tineri ai partidului conservator, simțindu-se ofensat prin un articol al dlui G. Em. Lahovary din „L'Independance roumaine” i-a cerut satisfacție, care i s'a dat cu spada. Duelul s'a făcut sâmbătă. Dl Lahovary a fost rănit la abdomen, și a murit îndată. Nenorocirea aceasta a produs mare agitație în București. Înmormântarea lui Lahovary s'a făcut joi.

CONSPECTUL medicamentelor și specialităților igienice îmbrebunțate cu succese foarte bune în „Institutul Kneippian” din Oravița trimite la cerere gratis și franco.

Dr. Julius Schopper, Oravicza (Krassó-Szörény m.)

Călindarul săptămânei.

Dumineca (XXVII) Ev. a 10, de la Luca, c 13. gl. 2 a inv. 5.			
Ziua sept.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sorele
Dumineca	7) Păr. Ambrozte	19) Abraham	7 55 3 29
Luni	8) Cuv. Patapie	20) Amon	7 56 3 30
Marti	9) † Zem. SS, Ana	21) Ap. Toma	7 56 3 30
Mercuri	10) Mart. Mina	22) Beata	7 57 3 31
Joi	11) Păr. Daniil Stêlpn.	23) Dagobert	7 57 3 31
Vineri	12) Păr. Spiridon	24) Adam și Eva	7 57 3 32
Sâmbătă	13) Păr. Axentie	25) (+) Nasa. Dni	7 58 3 33

Proprietar, redactor răspunzător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

CU TIPARUL LUI IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.